

VALSTYBINĖ LIETUVIŲ KALBOS KOMISIJA

Lietuvos Respublikos Seimo
Teisės ir teisėtvarkos komiteto
pirmininkui Juliui Sabatauskui

2015-06-17 Nr. S1-282(1.7)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDŲ IR PAVARDŽIŲ RAŠYMO DOKUMENTUOSE ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-1653(2)

Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto prašymu Valstybinė lietuvių kalbos komisija (toliau – VLKK) teikia išvadą dėl Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projekto Nr. XIIP-1653(2). Projektas aptartas VLKK birželio 16 d. posėdyje.

Kalbos komisijos išvada dėl asmenvardžių rašymo dokumentuose reglamentavimo Seimui pateikta 2014-09-05 rašte Nr. S1-352 (1.7) „Dėl Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymų projektų Nr. XIIP-1653 ir NR. XIIP-1675“. Vertindama įstatymo Nr. XIIP-1653(2) projektą Kalbos komisija laikosi tokių pačių, minėtame rašte išdėstytų, nuostatų.

1. VLKK nuomone, įstatymo projekte turėtų būti atskirai aptariamas Lietuvos Respublikos piliečių asmenvardžių rašymas asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose (toliau – asmens dokumentai). Visuose kituose Lietuvos Respublikos valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų išduodamuose dokumentuose asmenvardžiai rašomi pagal asmens dokumentus, jei šiuose dokumentuose asmenvardžiai įrašyti lotyniško pagrindo rašmenimis.

Nuostata Lietuvos Respublikos piliečių asmens dokumentuose kitų kalbų asmenvardžius rašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis ir pagal ICAO taisykles, t. y. be diakritinių ženklų, neturėtų būti privalomai taikoma į kitus dokumentus įrašomiems ne Lietuvos Respublikos piliečių asmenvardžiams. Šiuo metu kitų kalbų asmenvardžiai rašomi remiantis VLKK 1997 m. birželio 19 d. nutarime Nr. 60 „Dėl lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos“ išdėstytais bendraisiais tokių asmenvardžių vartojimo principais. Lietuvos institucijos, atsakydamos į 2013 m. VLKK surengtą apklausą dėl kitų kalbų asmenvardžių vartojimo dokumentuose, nurodė, kad ne Lietuvos Respublikos piliečių asmenvardžiai rašomi taip, kaip jie įrašyti turimame šaltinyje, t. y. asmens tapatybės dokumente arba kitame pateiktame dokumente (išsilavinimo pažymėjime, santuokos liudijime, teismo vykdomajame rašte, asmens iniciatyviniame rašte ir kt.), diakritiniai ženklai nerašomi tada, jei nėra techninių galimybių jų perteikti.

Apklausos rezultatai parodė, kad svetimvardžių rašymas dokumentuose didesnių problemų nekelia, taigi abejotina, ar įstatyme reikia reglamentuoti asmenvardžių rašymą kituose, ne asmens, dokumentuose.

2. Kalbos komisija nepritaria įstatymo projekto 4 str. 1 dalies formuluotei „Lietuvos Respublikos piliečio prašymu jo vardas ir pavardė rašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis ir pagal Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos Mašininio skaitymo kelionės dokumentų taisykles (toliau – ICAO taisyklės), jeigu vardas ir pavardė šiais rašmenimis įrašyti dokumento šaltinyje“.

Tokia nuostata, kaip nurodyta įstatymo projekto 3 straipsnio 1 dalyje, apima visus oficialiuosius dokumentus, todėl neaišku, kaip ji būtų taikoma asmens dokumentams – kokius asmenis apimtų ir kokių šaltinių jie galėtų pateikti norėdami realizuoti teisę asmenvardį rašyti kitos kalbos rašmenimis.

Kaip buvo išdėstyta Kalbos komisijos Seimui pateiktoje išvadoje dėl asmenvardžių rašymo dokumentuose reglamentavimo (įstatymų projektų Nr. XIIP-1653 ir Nr. XIIP-1675), Lietuvos Respublikos piliečių vardai ir pavardės asmens dokumentuose turi būti rašomi lietuviškais rašmenimis, tačiau galimos tam tikros išimtys, atsižvelgiant į dabartinės visuomenės poreikius.

Siūlomos tokios išimtys:

a) užsieniečiams, įgijusiems Lietuvos Respublikos pilietybę, – jų vardai ir pavardės Lietuvos Respublikos išduodamuose asmens dokumentuose jų pageidavimu įrašomi lotyniškais rašmenimis pagal dokumento šaltinį – kitos valstybės išduotą asmens dokumentą (remiantis tarptautine praktika diakritiniai ženklai dėl techninių galimybių gali būti neperteikiami);

b) su užsieniečiais santuoką sudarantiems ir jų pavardes paimantiems Lietuvos Respublikos piliečiams, taip pat tokių sutuoktinių vaikams – jų pavardės gali būti rašomos lotyniškais rašmenimis, dokumento šaltiniu laikant užsieniečio asmens dokumentą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad užsieniečio sutuoktinio pavardę paėmusio lietuvių vardas nebūtų rašomas nelietuviškais rašmenimis, taip pat ir tokių sutuoktinių vaikų vardai ne visais atvejais būtų rašomi nelietuviškais rašmenimis.

3. Komisijos nuomone, ICAO taisyklių taikymą perrašant lotyniško pagrindo rašmenis (su diakritiniais ženklais) ar nelotyniškus rašmenis tikslinga aptarti įstatymo įgyvendinamajame akte, todėl siūlome įstatyme šių taisyklių neminėti. Be to, kadangi įstatymo projekte nėra atskirtas asmenvardžių rašymas asmens dokumentuose nuo asmenvardžių rašymo kituose dokumentuose, neaišku, kaip būtų taikomos 4 str. 1 dalyje nurodytos ICAO taisyklės. Kaip minėta, kituose dokumentuose, jei įmanoma, gali būti perteikiami ir diakritiniai ženklai, ypač jei raidžių su tokiomis diakritiniais ženklais yra lietuvių kalbos raidyne, pavyzdžiui, latvių arba čekų č, š, ž.

Tikslintina 4 str. 2 dalis. Lotyniškos abėcėlės rašmenimis įrašyti užsieniečio vardas ir pavardė jo dokumento šaltinyje ne visada bus teikiami pagal ICAO taisykles, todėl šios dalies 1 ir 3 punktuose ICAO taisyklių taikymas turėtų būti aiškiau apibrėžiamas arba, kaip minėta, perkeliamas į įstatymo įgyvendinamąjį aktą.

2 punkte turėtų būti numatyta, kad jei šaltinyje asmenvardis parašytas lotyniško pagrindo rašmenimis, jis perrašomas lotyniškos abėcėlės rašmenimis be diakritinių ženklų.

Komisijos pirmininkė

Daiva Vaišnienė

Daiva Vaišnienė